

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Crimine Falsi. Titvlvs XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

præstare faciunt juramentum, quod usuras non repetant, & super his, quas solverint, nullam moveant quaestionem. Nos igitur respondemus, ut usurarios ipsos n. o. pra. per cens. eccl. appel. remota compellas ante usurarum solutionem ab earum exactione desistere; vel restituere ipsas, postquam fuerint persolutæ, ne de dolo & fraude contingat eos commodum reportare.

CAP. XIV.

Non auditur usurarius repetens usuras, nisi prius restituat extortas.

Idem.

Quia a frustra legis auxilium invocat, qui committit in legem: Statuimus, ut si quis usurarius a nobis literas impetraverit super restituendis usuris, vel fructibus computandis in sortem: nisi prius ipse restituat usuras, quas ab aliis noscitur recepisse, auctoritate literarum ipsarum nullatenus audiat.

CAP. XV.

Convictus de usuraria pravitate per sermone & alia argumenta potest manifestari usurarius, & tanquam manifestus usurarius compesci, secundum dispositionem Lateranensis concilii.

Idem Alisiodorem Episcopo.

Cum in b. diocesi tua sint quamplurimi usurarii, de quibus minimè dubitatur, quin sint usurarii manifesti, contra quos propter timorem potentum, qui tuentur eosdem, nullus accusator apparet, nec iidem sunt per sententiam condemnati. Fraternalitati tuae taliter respondemus, quod licet contra eos non appareat accusator: si tamen alii argumentis illos constiterit esse usurarios manifestos, in eos poenam in Later. concilio & contra usurarios editam liberè poteris exercere.

CAP. XVI.

Maritus excipiens pignus pro dote promissa, non tenetur fructus in sortem computare. h. d. & est casus singularis, & alibi non probatur.

Idem.

Salubriter d. & infra. Sanè generum ad fructus possessionum, quæ sibi a socio sunt pro numerata dote pignori obligata, computandos in sortem, non credimus compellendum. Cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonii sustentanda.

CAP. XVII.

Repetens usuras non auditur, nisi restituat extortas per se, vel per alium, à quo cumq. causam habeat.

Idem Episcopo Bonon.

Michael laicus & suam nobis querimoniam destinavit, quod M. quidam alii Bono. cives multa extorserunt ab eo & à patre suo cuius haeres extitit, nomine usurarum: & infra. Attentius provisorius, ne auctoritate nostra in negotio procedas eodem, nisi dictus conquerens restituerit, vel adhuc restituat, si quas aliquando ipse vel pater ejus extorsit usuras.

CAP. XVIII.

Etiams iudas compellendi sunt, ad restituendas usuras extortas à Christianis, & ad solvendas decimas vel oblationes de eorum possessionibus.

Idem in concilio generali.

Quanto amplius Christiana religio ab exactione compellitur usurarum, tanto gravius super his Iudæorum perfidia insolenscit, ita quod brevi tempore Christianorum exhauriant facultates. Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne à Iudæis immaniter aggraventur, synodali decreto statuimus, ut si de cætero quocumque pretextu Iudæi à Christianis

graves immoderate usuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderate gravamine satisfecerint competenter: unde Christiani (si opus fuerit) per cen. eccl. app. postposita, compellantur ab eorum commerciis abstinere. Principibus autem iungimus, ut propter hæc non sint Christiani infelices, sed potius à tanto gravamine studeant cohibere Iudæos. Hac eadem poena Iudæos decernimus compellendos, ad satisfaciendum ecclesiis pro decimis & oblationibus & debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus aliis percipere consueverant, antequam ad Iudæos quocumque titulo devenissent: ut sic ecclesie conserventur indemnes.

CAP. XIX.

Usurarius est, qui à debitore recipit aliquid ultra sortem, etiam si suscipiat in se periculum. h. d. primo. Non est usurarius emptor rei minus iusto pretio, si tunc verisimiliter dubitet, an emptio plus vel minus sit res valitura. hoc secundo. Propter dubium excusatur u. qui ex eo, quod differt solutionem sortis, vendit rem plus quam valeat, si non eras eam alibi venditurus. hoc tertio.

Gregorius IX. fratri R.

Naviganti b. vel eunti ad nundinas certam mensuram pecuniæ quantitatem, eo quod suscipit in se periculum, recepturus aliquid ultra sortem, usurarius est censendus. Ille quoque qui dat x. solidos, ut alio tempore totidem sibi grati, vini vel olei mensuram reddatur, non licet tunc plus valeant, utrum plus vel minus solvantur tempore fuerint valitura, verisimiliter dubitatur: non debet ex hoc usurarius reputari. Ratione huius dubitatio excusatur, qui panis, granum, vinum, oleum & alias merces vendit, ut amplius, quam tunc valeant, in certo termino recipiat pro eisdem, si tamen ea tempore contractus non fuerat venditurus.

DE CRIMINE & FALSÆ

TITVLVS XX.

CAP. I.

Testis falsidicus tres ladii, Deum, iudicem, & partem: & falsus est non solum qui mendacium dicit, sed etiam qui veritatem occultat.

Augustinus.

Falsidicus testis tribus personis est obnoxius: primum Deo, cuius presentiam contemnit: iudici, quem mentiendo fallit: postremo iuramento, quem falso testimonio ladii. Vtque d. testis, qui veritatem occultat, & qui mendacium dicit: quia & illa prodesse non vult, & iste nocere desiderat.

CAP. II.

Sententia lata per falsas literas, non debet executioni mandari.

Lucius III. Vigorien. & Episcopo.

Super eo f. quod sententiam auctoritate literarum falsarum latam noluisse executioni mandare, tuam presentiam commendamus. Mandantes, ut quovis alia qua scripta, sub nomine nostro destinata, redarguentia videris falsitatis, nullam eis adhibeas fidem: & quod per ipsas mandatum fuerit, non observes: sed eum, qui presentaverit, retineri facias diligenter.

CAP. III.

Clericus falsam sigillum principis, deponitur. Item si ab alio impremitur: & in exilium mittitur.

a. Hodie Iudæi non possunt habere bona in hereditate, per errorem Pauli & Petri V. Pontificis maximi in ca. multorum. sup. de Iudæis.

b. Vid. citatos in ca. an exortate. sup. ad m. & de non de iur. & de l. o. q. art. 2. c. In quosdam veteri manu. de falsis & de crimine falsi. d. 11. q. 3. c. 10. & ff. de iur. f. ca. 4. tit. 1. reb. Iud. in 2. comp. quod etiam hic adveniet Iuan. An. Videtur

a. C. 4. eod. tit. in 3. comp. b. C. 1. eod. tit. in 3. comp. Vid. Ar. simum in 5. ex maleficiis. Infi. de alibi. c. Lat. Conc. sub A. lex. III. c. 2. quod refertur in c. quia in omnibus. sup. eod. tit. d. C. 1. eod. tit. in 4. comp. vid. de var. 3. var. ref. c. 2. sum. 3. c. Ca. 2. eod. tit. in 4. comp. f. Involunt. in Cod. Barb. id est, refert.

Urbanus III.

Ad audientiam a nostram te significante pervenit, quod cum quosdam clericos, qui falsaverunt sigillum Philippi Regis Francorum, carcerali custodia mancipaveris: [1 & 7.] Frat. t. t. r. ut eis nec membrum auferri, nec penam infligi facias corporalem, per quam periculum mortis possint incurere, sed eis a suis ordinibus degradatis, in signum maleficii characterem aliquem imprimi facias, quo inter alios cognoscatur: & provinciam ipsam eos abjurare compellens, abire permittas.

[1 Quid faciendum sit tibi de ipsis ad sed. Apost. duxisti inquirendum. Unde nos.]

CAP. IV.

Existens in curia literas Apostolicas non recipias, nisi de manibus Papae, vel officialium ab ipso deputatorum, persona tamen silentis per nuncios recipere poterant, de manibus tamen praedictorum. Contra faciens si laicus est, excommunicationi subiacet: si clericus, ab officio & beneficio deponitur, usque ad 4. adiacentem.

Innocentius III.

Verba spei & mandata: [1 & 7.] Statuimus & sub excommunicationis poena, & suspensionis ordinis & beneficii districtius inhiibemus, ne quis apud sed. Apost. literas nostras nisi a nobis, vel de manibus illorum recipiat, qui de mandato nostro ad illud sunt officium deputati. Si vero persona tantae auctoritatis extiterit, ut ipsam deceat per nuncium literas nostras recipere: nuncium ad cancellariam nostram, vel ad nos ipsos mittat idoneum, per quem literas Apostol. iuxta formam praescriptam recipiat. Si quis autem in hac parte mandati nostri transgressor extiterit: si laicus fuerit excommunicationi subiacet: si clericus, officii & beneficii suspensione damnetur: & infra.

[1 Accidit nuper in urbe, quod quidam falsitatis astutiam peritiosius exerceat fuerint: in iniquitatibus suis deprehensi, ut quod bullas tam sub nomine nostro quam bona me. ce. pp. p. n. quas falsis confecerant, & quam plures literas bullis signatas inveniimus apud eos. Nos autem seraper binari Rom. ecd. & utilitati omnium paterna volentes sollicitudine providere, de sa. n. consilio.

Per excommunicationis poenam providere, contra non resignantes poene deservientes literas falsas intra xxx. dies: & absolute Papa referatur, & contra factum non tenet. h. d. Abbas.

Adiacentes statuimus, ut generalem excommunicationis sententiam promulgetis, quam per singulas parochias faciatis frequenter innovari, quod si quibus falsas literas se habere cognoscit, intra viginti dies literas illas aut destruat, aut resignet, si poenam excommunicationis voluerit evadere: quum (nisi forsitan in mortis articulo) sine speciali mandato nostro, a quoquam nolumus relaxari: nec etiam (si praesumpta fuerit contra hoc) absolute quicquam habeat firmitatis.

CAP. V.

Tonit novem modas falsandi literas papales.

Idem Archiepiscopo & canonico Mediolan.

Inter d. ad regimen: [1 & 7.] Ut autem varietates falsitatis circa nostras literas deprehendere valeatis, eas vobis praesentibus literis duximus exprimendas. Prima species falsitatis haec est, ut falsa bulla falsis literis adponatur. Secunda, ut filium de vera & bulla extrahatur ex toto, & per alium filium immixtum falsis literis inferatur. Tertia, ut filium ab ea parte, in qua charta plicatur incisum, cum vera bulla falsis literis immittatur, sub eadem plicatura cum filo similis canabis restauratum. Quarta, cum a superiori parte bulla

a. C. 2. eod. tit. in 2. comp. b. C. 1. tit. de falsariis in 3. comp. c. eod. d. C. 2. eod. tit. in 3. comp. Vid. Archidiaconum & Innocentium in causa memoriam. r. dig. e. et vera bulla.

altera pars filii sub plumbo rescinditur, & per idem filium literis falsis inserta reducitur intra plumbum. Quinta cum literis bullatis & redditis in eis, aliquid per rasuram tenentem immutatur. Sexta, cum scriptura literarum, quibus fuerat apposita vera bulla, cum aqua vel vino universaliter abolita seu deleta, eadem charta cum calce & aliis iuxta consuetum artificium dealbata de novo rescribitur. Septima, cum charta cui fuerat apposita vera bulla, totaliter abolita vel abrase, alia subtilissima charta ejusdem quantitatatis scripta cum tenacissimo glutino conjungitur. Eos etiam a crimine falsitatis non reputamus immunes, qui contra constitutionem nostram scienter literas non de nostra vel bullatoris nostri manu recipiunt. Illos quoque, qui accedentes ad bullam falsas literas caute projiciunt, ut de vera bulla cum aliis sigillentur. Sed haec duae species falsitatis non possunt facile comprehendi, nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturae, vel qualitate chartae falsitas cognoscatur. In ceteris autem diligens indagator falsitatem poterit intueri, vel in adjunctione filorum, vel in collatione bullae, vel motione, vel obtusione, praesertim si bulla non sit aequalis, sed alicubi magis tumida & alicubi magis depressa.

[1 Apost. sed. qua dante Domino omnium ecclesiarum mater & magistra insusceptis nos vita & scientia replevit: quantum tamen nobis Dominus inspiraverit, & sua misericordia concesserit, ab hu. propositum abstinere per quoniam possit merito derogari, quoniam ex infirmitate humana defectu non sic formam perfectioni semper & in omnibus imitari possumus, quin aliquid aliquando in nostris subrepat operibus, quod minus circumspecta providentia valeat impulari, quod tamen non ex industria vel conscientia certa, sed interdum ex ignorantia vel nimia occupatione contingit. Ceterum cum easdem literas, sicut viri providi & discreti ad nostram remisissent praesentiam, ut earum inspectione plenius nosceremus, utrum ex conscientia nostra processisset, plus in eis invenimus quam nostra fuisset discretio suspicata. Non licet in stylo distillamus, & forma scripturae aliquantum ceperimus dubitare, bullam tamen veram invenimus, quod primum nos in vehementem admirationem induxit, cum literas ipse serenus de nostra conscientia nullatenus emanasse. Bullam igitur hinc inde diligentius intuentes in superiori parte qua filo adhaeret eam aliquantulum tumentem invenimus, & cum filium ex parte tumentis sine violentia qualibet aliquantulum atrahi fecissemus, bulla in filo remanente, filium ex parte alia fuit ab ipsa sine difficultate aliquantulum avulsam, in cuius summitate adhuc etiam incisionis indicium apparebat: per quod liquido deprehendimus bullam ipsam ex alia litera extractam fuisse ac ille per vitium falsitatis insertam, sicut ex litera ipsius plenius cognoscitur, quas ad majorem certitudinem vobis duximus remittendas.]

CAP. VI.

Falsae sunt literae papales, in quibus Episcopus vocatur filius, vel inferior frater, vel unum scribitur in pluribus.

Idem Antinaceni. & Episcopo.

Quam gravi poena subiacet: [1 & 7.] Nos vero literas quae tibi sub nostro nomine praesentatae fuerunt, diligentius intuentes, in eis tam in continentia, quam in dictamine deprehendimus falsitatem, ac in hoc fuimus admirati, quia tu tales literas a nobis credideras emanasse: Cum scire debeas Apost. sed. consuetudinem in suis literis hanc tenere, ut Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, fratres: ceteros autem Reges, Principes vel alios cujuscunque ordinis, filios in nostris literis appellemus. Et cum uni tantum persone nostrae litera dirigatur, nunquam ei loquimur in plurali, ut vos sive vester, & his similia in ipsis literis adponamus.

a. Antinaceni. al. Antinaceni. b. C. 3. eod. tit. in 3. comp. Ea quatenus hic Doctores tract. de stylo Rom. curia, vid. Felician. c. 2. sup. de rest. & Rom. cons. 376. interpretant. Quasio est.

In falsis autem literis tibi presentatis in salutatione dilectus in Christo filius vocabaris: cum in literis, quas aliquando tibi transmisimus, te videre poteris à nobis fratrem venerabilem appellatum. Propter quod sic literas Apostoli. studeas intueri, tam in bulla, filo & charta, quam in stylo, quod veras pro falsis, vel falsas pro veris literis modo aliquo non admittas.

[1 Ad audientiam siquidem nostram ex literis chariss. in Christo fr. v. Cardula Regii illustri, nec in tenore literarum tuarum quas d. f. S. & Capellano. n. ap. Durachium direxisti, novero pervenisse, quod cum Dominicus quondam Suaten. Episcopus, qui coram eodem Capellano nostro & dil. f. S. Subdiacono tunc in partibus illis gerentibus legationis officium fuerat, de homicidio accusatus, & in concilio apud Zammarum pontificalem resignaverat dignitatem, ad nostram oleam presentiam accessisset, à nobis rediens quasdam tibi literas presentavit, quibus assererat sibi à nobis pontificale officium restitutum. Tu vero literis fidem adhibens ven. fr. G. quem Suaten. Episcopum electum dixerat canonice consecrasse, ab eadem ecclesia removisti: prefato Dominico occasione literarum suarum in ipsa ecclesia restituito. Prefatus autem Rex sicut suis nobis literis intimavit, non credens suas literas de nostra conscientia emanasse, tam ipsam Dominicum quam prefatum Episcopum nostro precepit conspectus presentari: humiliter petens rescripto Apostolico edoceri quid de ipso duceremus negotii faciendum.]

CAP. VII.

Qui per se vel per alios literas Papa falsant, excommunicati sunt cum suis fautoribus, & clerici officii & beneficii privati sunt, & degradandi & tradendi curia seculari per quam laicus legitime puniatur. Qui vero falsis literis utitur, si clericus est, officio & beneficio privatur: si laicus, excommunicatus est. h. d.

Idem.

Ad falsariorum b confundendam malitiam: [1 & 7.] De communi fratrum nostrorum consilio duximus statuendum, ut qui literis nostris uti voluerint, eas primò diligenter examinent: quoniam si falsis literis se usos dixerint, ignoranter, eorum sera poenitentia evitare nequibit penas inferius annotatas e. Nos enim omnes falsarios literarum nostrarum, qui per se vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos: statuentes ut clerici, qui falsarii fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis ecclesiasticis perpetuo sint privati: ita quod qui per se falsitatis vitium exeruerint, postquam per ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, secundum constitutiones legitimas puniendi: per quam & laici, qui fuerint de falsitate convicti, legitime puniantur. Qui vero sub nomine nostro literis falsis utuntur, si clerici fuerint, officii & beneficii ecclesiastici spolientur: si laici, tamdiu maneant excommunicati, ut in istis & in illis malitia gravius, quam negligentia puniatur: quod & de his, qui falsas literas impetrant, statimus observandum.

[1 Item alia vice recolimus literas ap. destitasse, in quibus falsitatis modus ne quis se possit per ignorantiam excusare: meminimus plenius destitasse. Quoniam vero nonnunquam evenit, ut falsas literas exhibentes, postquam super his fuerint redarguti, ad excusationem suam dicant se literas huiusmodi per alios impetrasse.]

CAP. VIII.

Non presumitur quis falsare literas de simplici iustitia: nec puniatur, si hoc comperto distiterit illi uti.

a In multis exemplaribus ita distello in Christo filio vocabaris: Hec clausula insolita presumptionem falsitatis facit. Alexan. conf. 46. in 3. Valerius Feliman ca. 1. au. sim 2. De res. sup. b C. 4. cod. de. in 3. comp. c Vide l. 2. cum gloss. in ver. & distorm. & G. in q. 1. C. de si. instru.

Idem.

Accedens a: & infra. Fraternitati tue mandamus, quatenus si litera Apostolica, in quibus falsitas fuerit deprehensa, de simplici iustitia formam habeant (ita presumi non debeat quod pro talibus literis, quae post sunt facile obtineri, fraudem quis commiserit falsitatem nec literis usus est, postquam eas falsas esse cognoverit, officium, beneficium restitutus, ipsum super hoc alterius non molestes.

CAP. IX.

Propter paucarum literarum rasuram in loco non suspecti, rescriptum non probatur falsum.

Idem.

Ex conscientia: & infra b. Verum literas ipsas, quae redarguta fuerant falsitatis, diligentius inventas, nullum in eis falsitatis signum, vel suspitionis inventum, nisi paucarum literarum rasuras, quae nequaquam sapientis animum in dubitationem vertere debuerant: unde, si vobis constiterit praedictum R. obligasse se sub penis lo causae, quod literas illas falsas esse probaret (cum se libet ad renunciandum iuri suo liberam habeat facultatem) ipsi R. super dicta ecclesia silentium imponatur.

DE SORTILEGIIS. & TITVLVS XXI.

CAP. I.

Sortilegia pro futuru invenienda, vel divinationibus scientia prohibentur, & contra facientibus pena imponitur. Ex poenitentia Theodori.

In talibus vel codicibus, aut aliis forte futura non sunt requirenda, nec divinationes aliqui in aliquibus rebus, quis observare praesumat. Qui autem contra fecerit, quadraginta dies poeniteat.

CAP. II.

Presbyter, qui per inspectionem astralium sorta requirit, ad tempus suspenditur ab altari minister. Ita communiter sanctorum, sed in veritate hac summatio non est indistincta vera, quae actu potest puniri.

Alexander III. Granden. & Patriarcha.

Ex tuarum e tenore literarum accepimus, quod Presbyter cum quodam infami ad privatum locum accessit, non ea intentione, ut vocaret demonium, sed in inspectione astralium sortium cuiusdam ecclesiae recuperari. Verum licet hoc ex bono zelo & simplicitate fecisse proponat, id tamen gravissimum fuit, & in modicam inde maculam peccati contraxit: [1 & 2.] Mandamus, quatenus talem ei pro expiatione delicti poenitentiam imponas s, quod per annum b amplius, si tibi visum fuerit, cum ab altaris ministerio participas abstinere, & exitum liberum sit ei exerceat officium sacerdotis.

[1 Sed quoniam tutius est in dexteram quam in sinistram, & in misericordiam quam in severitatem declinare: ipsam sortium remittendum, mandantes.]

CAP. III.

Non solum electio per sortes fieri non debet, sed etiam electio compromissaria per sortes assumi non debet.

Honorius III. capitulo Lucan. g

Ecclēsia b vestra Episcopo destituta, vos convenietes in unum, ut de futuri tractaretis electione. Por-

a Ca. 1. eod. tit. in 4. comp. b Ca. 2. eod. tit. in 4. comp. c Al. Sortilegio, & non male: v. tractatum Pauli Corinthus. de Alphonsum Castrum l. 1. 13. de iustia bar. panit. d Al. Gode. e Ca. 3. eod. tit. in 1. comp. & post. Gen. Lat. sub. Alia ill. p. 50. c. 6. f panam habent versutibus Cod. & piterig. m. m. p. g Lucens. h Vide Felin. in c. capitulo. sup. de res. & 6. Tit. 2. q. 05. art. 8. & ite. Cajet. ex quo intelligit, ut sortes respiciantur in electionibus spiritualibus.

